

Kto ma prawo do emerytury pomostowej

Świadczenie w obniżonym wieku otrzyma pracownik, który ma okresy zatrudnienia w szczególnych warunkach bądź w charakterze przed 1999 r. i po 1 stycznia 2009 r.

Wiele osób zachowało uprawnienia

Od 1 stycznia 2009 r. weszła w życie ustawa o emeryturach pomostowych. Znacznie ogranicza ona liczbę uprawnionych do tego świadczenia. Z ok. miliona pracowników, którzy w myśl przepisów obowiązujących do końca 2008 r. mogli liczyć na wcześniejszy odpoczynek, przywileje zachowało tylko ok. 250 tys. zatrudnionych przy najcięższych pracach lub wykonujących zawód związany ze szczególną odpowiedzialnością i wymagający dużej sprawności umysłowej.

Kto dostanie

Za zatrudnionych w szczególnych warunkach ustawa uznaje osoby pracujące pod ziemią, na i pod wodą oraz w powietrzu. Szczególne warunki zdaniem ustawodawcy wynikają także z gorącego lub zimnego mikroklimatu pracy, podwyższonego ciśnienia czy bardzo ciężkiej pracy fizycznej, wymagającej ogromnych wydatków energetycznych lub wymuszonej pozycji (znacznego pochylenia lub skręcenia pleców przy jednoczesnym wywieraniu siły powyżej 10 kg dla mężczyzn i 5 kg dla kobiet przez co najmniej połowę dnia). Zostały one wymienione w załączniku nr 1 do ustawy. Zawiera on listę 40 rodzajów takich prac, m.in.: przy przeróbce mechanicznej węgla, na morskich platformach wiertniczych, garbarskich – przy obróbce mokrych skór czy ciężkie prace fizyczne w podziemnych kanałach ściekowych.

W myśl ustawy praca o szczególnym charakterze to taka, która wymaga szczególnej odpowiedzialności oraz szczególnej sprawności psychofizycznej, której utrata – związana z wiekiem – może zagrażać bezpieczeństwu publicznemu. Załącznik nr 2 do ustawy wymienia 24 rodzaje takich prac, m.in. kierowców autobusów, trolejbusów oraz motorniczych tramwajów w transporcie publicznym, sokistów, członków zespołów ratownictwa medycznego, strażaków uczestniczących w akcjach ratowniczych oraz nauczycieli zatrudnionych w szkolnictwie specjalnym.

Jakie warunki

Prawo do świadczenia pomostowego przysługuje pracownikowi urodzonemu po 31 grudnia 1948 r. Będzie mógł przejść na emeryturę pomostową, gdy skończy co najmniej 55 lat (kobieta) i co najmniej 60 lat (mężczyzna), jeżeli spełni łącznie następujące warunki:

- pracował w szczególnych warunkach lub wykonywał pracę o szczególnym charakterze co najmniej 15 lat,
- ma okres składkowy i nieskładkowy (ten drugi będzie uwzględniony w wymiarze nie większym niż 1/3 udowodnionego okresu składkowego) wynoszący co najmniej 20 lat dla kobiet i co najmniej 25 lat dla mężczyzn,
- przed 1 stycznia 1999 r. wykonywał pracę w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze w rozumieniu art. 32 ustawy o emeryturach i rentach z FUS, także takie, które nie zostały wymienione w nowych przepisach,
- po 31 grudnia 2008 r. wykonywał pracę w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze wymienione w nowych wykazach prac obowiązujących od 1 stycznia 2009 r.,
- rozwiązał stosunek pracy.

Przy ustalaniu, czy został spełniony warunek co najmniej 15-letniego okresu pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, uwzględnia się także okresy pracy pomiędzy 1999 a 2008 rokiem. Okresy pracy uznane za szczególne, zarówno w myśl starych, jak i w nowych przepisów, podlegają sumowaniu.

Przykład 1

Pan Ryszard w lipcu skończy 60 lat. Do końca 2008 r. wypracował 14 i pół roku w szczególnych warunkach. Od stycznia zatrudnił się jako kierowca karetki reanimacyjnej. Jego łączny staż pracy

wynosi 32 lata. Gdy przepracuje pół roku brakujące do wymaganego 15-letniego stażu pracy w szczególnych warunkach oraz skończy 60 lat, będzie mógł wystąpić o przyznanie emerytury pomostowej.

Ważne!

Do uznania warunku pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze przed 1 stycznia 1999 r. wystarczy 1 dzień takiej pracy. Warunkiem niezbędnym do przyznania emerytury pomostowej na nowych zasadach jest wykonywanie po 31 grudnia 2008 r. co najmniej jednego dnia pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze (określonej w nowych wykazach).

Nie muszą więcej pracować

Ustawa gwarantuje również uzyskanie prawa do emerytury pomostowej osobom, które do 31 grudnia 2008 r. wykonywały pracę w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze wymienione w nowych wykazach i spełniły pozostałe warunki.

Po ukończeniu przewidzianego w nowych przepisach wieku emerytalnego i spełnieniu wszystkich innych wymagań (przykładowo niektóre osoby muszą odejść z takiej pracy na wniosek lekarza) będą mogły wystąpić o przyznanie emerytury pomostowej na podstawie art. 49 ustawy.

Przykład 2

Pani Anna była pielęgniarką na oddziale intensywnej opieki medycznej i przepracowała tam ponad 25 lat. Zrezygnowała jednak z tego zawodu zniechęcona niskimi zarobkami. Gdy w czerwcu tego roku skończy 55 lat, będzie mogła wystąpić do ZUS o przyznanie emerytury pomostowej, choć nie spełnia warunku pracy w szczególnym charakterze po 1 stycznia 2009 r.

Preferencyjne zasady

Ustawa przewiduje również możliwość uzyskania przez ubezpieczonego urodzonego po 31 grudnia 1948 r. prawa do emerytury pomostowej w wieku niższym niż 55 lat dla kobiety i 60 lat dla mężczyzny. Zgodnie z art. 5 – 11 tej ustawy muszą do tego spełnić dodatkowe warunki, m.in.:

- w niektórych przypadkach wykonywania przez dziesięć lat określonej w przepisie pracy lub prac wymienionych w nowych wykazach,
- uzyskanie w niektórych przypadkach orzeczenia lekarskiego o niezdolności do wykonywania określonych prac (wskazanych w poszczególnych przepisach).

Wysokość emerytury pomostowej

Świadczenie oblicza się na podstawie składek na ubezpieczenie emerytalne z uwzględnieniem waloryzacji składek zewidencjonowanych na koncie ubezpieczonego do końca miesiąca przed tym, od którego przysługuje wypłata emerytury oraz zwaloryzowanego kapitału początkowego. Wysokość miesięcznej wypłaty zostanie ustalona na podstawie zsumowanego kapitału podzielonego przez średnie dalsze trwanie życia dla osób w wieku 60 lat, ustalone według obowiązujących w dniu zgłoszenia wniosku o przyznanie emerytury pomostowej tablic średniego trwania życia ogłaszanego przez prezesa GUS.

Członkowie OFE

Jeżeli ubezpieczony jest członkiem otwartego funduszu emerytalnego, składki na ubezpieczenie emerytalne zewidencjonowane na jego koncie w ZUS zostaną zwiększone przez pomnożenie wskaźnikiem korygującym 19,52/12,22, stanowiącym stosunek składek emerytalnych w pełnej wysokości do zewidencjonowanych na koncie ubezpieczonego w ZUS .

Kwota emerytury pomostowej nie może być niższa niż kwota najniższej emerytury, o której mowa w ustawie o emeryturach i rentach z FUS (obecnie wynosi ona 636,29 zł).

Zawieszenie świadczenia

Jeżeli po dniu, od którego przyznano emeryturę pomostową, uprawniony nadal będzie pracował (musi jednak zmienić miejsce zatrudnienia), będzie mógł wystąpić o przeliczenie świadczenia poprzez uwzględnienie w emeryturze dodatkowych składek, jakie wpłynęły na jego konto emerytalne.

Uwaga!

Osoba, która skorzysta z emerytury pomostowej, musi pamiętać, że oznacza to dla niej konieczność rozstania się z zawodem, który dał jej prawo do tego świadczenia. Jeśli nie zrezygnuje z takiej pracy, ZUS zawiesi jej taką emeryturę bez względu na wysokość zarobków. Nastąpi to także, gdy zatrudni się w innym zawodzie dającym – w myśl nowych przepisów – prawo do emerytury pomostowej.

Emerytura pomostowa zostanie zmniejszona, gdy uprawniony uzyska (w innym zawodzie) dochody przekraczające 2078,00 zł. ZUS całkowicie zawiesi jego świadczenie, gdy przychody przekroczą limit 3859,20 zł.

Prawo do emerytury pomostowej przysługuje do czasu przyznania innej – zwykłej emerytury – nie dłużej jednak niż do osiągnięcia wieku 60 lat – dla kobiet i 65 lat – dla mężczyzn.

Rekompensata za utracone przywileje

Osoby, które do końca 2008 r. co najmniej 15 lat pracowały w szczególnych warunkach lub charakterze, a nie spełniają warunków do otrzymania emerytury pomostowej, mają prawo do specjalnej rekompensaty.

Zostanie ona doliczona do stanu konta emerytalnego w momencie złożenia wniosku o nową emeryturę z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych przez osobę mającą 60 lat (kobieta) i 65 lat (mężczyzna). Będzie stanowiła dodatek do kapitału początkowego.

Uwaga!

ZUS doliczy rekompensatę tylko na wniosek emeryta. Osoba, która będzie ubiegała się o jej przyznanie, powinna złożyć dokumentację potwierdzającą wykonywanie przed 1 stycznia 2009 r. pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (jeśli te dokumenty nie zostały już złożone w ZUS wcześniej).

Ekstraskładka

Firmy, w których są wykonywane prace w szczególnych warunkach lub charakterze przez osoby spełniające warunki do otrzymania emerytur pomostowych, od 1 stycznia 2010 r. będą płaciły ekstraskładkę w wysokości 1,5 proc. od zarobków uprawnionego na specjalny Fundusz Emerytur Kapitałowych. Pieniądze z niego będą służyły do częściowego choćby pokrycia wydatków związanych z wypłatą emerytur pomostowych.

Mateusz Rzemek

Rzeczpospolita z 15 stycznia 2009